

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/38923

Sayı :54045643-610- 956
Konu :Yazılı Soru Önergesi

20.03/2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 18.02.2014 tarihli ve 43452547-120.00-165163 sayılı yazı.

İlgi yazı ekinde alınan, İzmir Milletvekili Mehmet Ali SUSAM'a ait 7/38923 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımız görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Mehdi EKER
Bakan

EKLER :
1-Görüş 7/38923 (5 sayfa)

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi :Mehmet Ali SUSAM
İzmir Milletvekili
Esas No :7/38923

Türkiye 5 yıl aradan sonra maalesef yine büyük bir kuraklıkla karşı karşıya kalmıştır. Son olarak 2007-2008'de yaşanan tarımsal kuraklık nedeniyle tarım sektörü 5 Milyar doları bulan bir zarara uğramıştır.

Bakanlığınız ilki, 2008-2012 dönemini, ikincisi 2013-2017 dönemini kapsamak üzere "Türkiye, Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı" hazırlamıştır. Eylem Planı'nda Türkiye'nin kuraklık karşısında güçlü ve zayıf yanları belirlenmiş, kuraklık konusunda yapılması gereken çalışmalar, stratejiler saptanmaya çalışılmıştır.

Geçtiğimiz günlerde şahsınız tarafından da, her ne kadar şu an için yaşanan kuraklığın meteorolojik kuraklık olsa da, tarımsal kuraklığın da yaşanabileceği kaygısı dile getirilmiştir. Ne yazık ki 2008'den bu yana kuraklığın bir eylem planı olmasına karşın, Türkiye'de nehirler, göller, göletler kurumakta, sulak alanlar ise yok olmaktadır.

Bu bilgiler ışığında;

SORU 1) Eylem Planı'nda kuraklıkta Türkiye'nin güçlü yönlerinden biri sayılan sulama kooperatifleri, tarımsal sulamada enerji maliyetlerinin yüksekliğinden şikayetçi durumdadırlar. Bu konuda her hangi bir çalışmanız bulunmakta mıdır?

CEVAP 1) Bakanlığımızca güneş enerjisinin tarımsal sulamada diğer enerji kaynaklı sulama sistemleriyle etkinliğinin karşılaştırılması, gerekli mekanizasyon çalışmalarının geliştirilmesi üzerinde araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. Bu kapsamda;

- Bakanlığımız ve TÜBİTAK tarafından desteklenen araştırma projeleri ile sulama suyu ve enerji tasarrufu sağlayan seyyar güneş pilli sulama sistemlerinin uygulamaya aktarılmasına yönelik önemli çalışmalar yürütülmekte olup, GAP Tarımsal Araştırma Enstitümüz tarafından yürütülen Ar-Ge projesi ile seyyar güneş pili damla sulama sistemli tam otomasyonlu prototip bir makine geliştirilmiştir.
- Eskişehir'de Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitünde rüzgârgülü ve güneş pillerinden yararlanarak elde edilen enerji ile sulama sistemlerinin kullanılmasına yönelik Bölge Kalkınma Ajansı ve Bakanlığımız destekli Ar-Ge projesi uygulamaya alınmıştır.

Diğer taraftan, tarımsal sulamada kullanılan enerji giderlerini, diğer maliyetleri ve sulama suyu miktarını en aza indiren sulama teknikleri ve ileri teknoloji ürünü sistemlerin projelendirilmesi ve kurulması konusunda gerek Bakanlığımızca hibe desteği gerekse Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından sübvansiyonlu kredi desteği sağlanmaktadır.

Ayrıca, 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu (4268 sayılı Kanun ile değişik) kapsamında; tarımsal faaliyetlerde kullanılan elektrik fiyatlarında indirimine ilişkin elektrik piyasası ile ilgili faaliyetlerde, Bakanlığımızın herhangi bir yetkisi bulunmamakta olup, konuya ilişkin olarak ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşlar nezdinde görüşmeler yapılmaktadır.

Uy

SORU 2) Yine güçlü yönlerinden biri olan ülke nüfusunun ihtiyacını karşılayabilecek yeterlikte toprak ve su kaynağı varlığı, son dönemde çok büyük kayba uğramıştır. Kaybedilen tarımsal alanların tekrar tarıma kazandırılması ve su kaynaklarının korunması adına ne gibi çalışmalarınız bulunmaktadır?

CEVAP 2) Bakanlığımızca yanlış tarım uygulamalarının doğal yaşamı ve çevreyi olumsuz etkilememesi için tarım alanlarında yanlış toprak işleme ve sulamadan kaynaklanan erozyon/toprak kayıplarının önlenmesine yönelik; tarımsal ürünlerin üretiminde toprak verimliliği ve yönetimi faktörlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayarak tarım topraklarının verimliliklerini artırmak için bölgesel ve ülkesel ölçekte Ar-Ge Projeleri yürütülmektedir.

Bakanlığımızca 2006 yılında başlatılan “Çevre Amaçlı Tarım Arazilerini Koruma Projesi (ÇATAK)” yürütülmektedir. ÇATAK projesi ile erozyon, toprak ve su kirliliği olan, yoğun tarımsal faaliyetlere maruz kalmış, sulama suyu sıkıntısı bulunan, doğal dengesi bozulmuş alanlarda toprak ve su kalitesinin korunması, yenilenebilir doğal kaynakların sürdürülebilirliği, erozyonun önlenmesi ve tarımın olumsuz etkilerinin azaltılması yönünde gerekli kültürel tedbirlerin alınması amacı hedeflenmektedir. Proje uygulamaları Bakanlığımızın her yıl yaptığı stratejik plan ve bütçe imkanlarına göre yapılmakta olup, yapılan yıllık planlarda her yıl projeye yeni iller katılmakta ve projenin ülke geneline yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu çerçevede 2006 yılında 4 İl’de uygulanan ÇATAK Programı 2013 yılında 30 ilde uygulanmış olup, 2014 yılında ÇATAK Programının uygulanacağı il sayısı 43’e çıkarılmıştır.

Diğer taraftan, çiftçilerimize toprak analizine dayalı gübre kullanım bilinci kazandırmak ve topraklarımızın verimliliğini sürdürülebilir kılmak amacıyla 2005 yılından itibaren toprak analizi yaptıran çiftçilerimize destekleme yapılmaktadır. Uygulama 2009 yılından itibaren 50 dekar ve üzeri parsellerin gübre desteğinden yararlanabilmesi için zorunlu hale getirilmiştir.

Toprak ve su kaynaklarının uzun dönem kalitesini ve biyoçeşitliliğin korunması, iklim değişikliğine adaptasyon amacıyla tarımsal amaçlı toprak özellikleri, coğrafi veri bankası olarak “INSPIRE” direktiflerine uygun şekilde “Ülkesel Coğrafi Organik Karbon Bilgi Sistemi” projesi Bakanlığımız ve FAO destekli yürütülmektedir.

“Su Kaynaklarının Korunmasına” yönelik suyun tarımsal amaçlı kullanımı için nicelik ve nitelik olarak en verimli şekilde ekonomik, sosyal ve çevresel faydalar içinde kullanımını sağlamak için Ar-Ge projeleri başlatılmıştır.

Avrupa Birliği uyum sürecinde Bakanlığımızca yapılan çalışmalar neticesinde 91/676/EEC “Tarımsal kaynaklardan gelen nitratin sularda yarattığı kirlilikten korunması direktifi”nin karşılığı olarak “Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği” 18.02.2004 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda; ülke genelinde tarım alanları içerisinde kalan yüzey ve yer altı sularında seçilen istasyonda su kalitesi izleme çalışmaları rutin periyotlarda yürütülmektedir. Bu izleme sonuçlarına bağlı olarak uygulanmasına 2013 yılında başlanılan ve 2015 yılında tamamlanacak olan Bakanlığımız ve Orman ve Su İşleri Bakanlığınca birlikte yürütülen “Türkiye’de Havza Bazında Hassas Su Alanları ve Hassas Bölgeler Projesi” sonucunda tarımsal üretimden kaynaklanan kirliliği kontrol etmek üzere nitrata hassas bölgeler ilan edilecektir. İlan edilecek bu alanlarda tarımsal kaynaklı kirliliği kontrol etme ve önleme kriterlerini kapsayan İyi Tarım Uygulamaları Kodları ve Eylem Planları uygulamaya konulacaktır.

AB Nitrat Direktifi'ne karşılık gelen “*Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği*” hükümlerinin ülkemizde uygulanmasına yardımcı olmak, su ve toprağın korunması ile çevrenin korunmasını amaçlayan “*AB Katılım Öncesi Mali İşbirliği (IPA)*” tarafından desteklenen ve 2009-2012 döneminde uygulanan “*Nitrat Direktifinin Uygulanması Projesi*” kapsamında, sularda tarımsal kaynaklı kirliliği belirlemek üzere tüm ülkeye hizmet sunacak “*20 adet Mobil Laboratuvar*” alınmıştır. Ayrıca, projenin 2015 yılına kadar sürdürülmesi amacıyla iç kaynaklı yeni bir proje uygulamaya konulmuştur.

Su kaynaklarının miktar açısından korunmasına yönelik su tasarrufu sağlayan modern basınçlı sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması amacıyla, Bakanlığımızca 2006 yılında başlatılan ve 2015 yılı sonuna kadar devam edecek olan “*Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı*” kapsamında “*Toplu ve Bireysel Basınçlı Sulama Sistemlerinin*” kurulumuna hibe destekleri verilmektedir. Ayrıca, Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri kanalı ile 2007 yılından bugüne basınçlı sulama sistemlerinin kurulumuna sıfır faizli işletme ve yatırım kredisi kullandırılmaktadır.

SORU 3) Kuraklıkta Türkiye'nin zayıf yönleri olarak belirtilen ülkesel ölçekte kuraklık erken uyarı ve izleme bilgi altyapısı ve yönetim sisteminin eksikliği ne zaman giderilecektir?

CEVAP 3) İklim değişiminin etkisini belirleyebilecek yöntemler geliştirerek, havzalardaki tarımsal su ve arazi kullanımındaki değişimlerin tarım üzerine olan istenmeyen etkilerinin yaratacağı riski azaltmak için Ar-Ge projeleri başlatılmıştır. Bu kapsamda;

- Tarımsal Kuraklığa Hassas Olan Alanların Belirlenmesi ve Risk Haritalarının Oluşturulması,
- Mekânsal ve Zamansal Çözünürlüklü Toprak Nem Tahmini,
- Tarımsal Kuraklığın İzlenmesi projeleri özellikle başta İç Anadolu Bölgesi olmak üzere ülkesel olarak planlanmış ve uygulamaya alınmıştır.

Özellikle son yıllarda yaşanan iklim değişikliğinin küresel etkileri göz önüne alındığında toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve yönetimi açısından; su tasarrufu sağlayan sulama yöntemleri, su hasadı, su kullanım etkinliğinin artırılması, kısıtlı su koşullarında sulama suyunun optimum kullanımı için uygun teknoloji ve sulama programlarının oluşturulması, düşük nitelikli sulama sularının kullanımı konusundaki Ar-Ge çalışmaları son beş yıllık “*Araştırma Master Planı*” kapsamında yoğunluk kazanmıştır.

SORU 4) Zayıflıklardan birisi olan tarımdaki işletme yapısının küçük ve çok parçalı olmasının giderilmesi amacıyla tarımsal kooperatifleşmeyi desteklemeyi düşünmekte misiniz?

CEVAP 4) Bakanlığımızca, tarım sektörünün yıllardır en önemli yapısal sorunu olan tarım arazilerinde bölünmenin önlenmesi ve işletme büyüklüğünün artırılmasına yönelik önemli çalışmalar başlatılmıştır. 2005 yılında çıkarılan “*Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu*” ile ilk kez ‘*Bölünemez Parsel Büyüklüğü*’ belirlenmiş ve tarım arazilerinde bölünme sorununun daha ileri boyutlara taşınmaması adına önemli bir adım atılmıştır.

Miras yoluyla tarım arazilerinde bölünmenin önüne geçmek ve bu soruna kalıcı çözüm bulmak amacıyla Miras Hukukunda değişiklik yapacak Kanun tasarısı hazırlanmıştır. 26 Şubat 2014 tarihinde TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda görüşülen Kanun tasarısı ile tarım arazilerinde bölünmenin önlenmesine yönelik önemli düzenlemeler getirilmektedir.

Tarım sektöründe işletme ölçek küçüklüğü ve arazi parçalılık sorununa karşı arazi toplulaştırma çalışmalarına önem verilmiştir. 1961-2002 yılları arasında 41 yıllık dönemde sadece 450 Bin hektar alanda toplulaştırma yapılmış iken, 2003-2013 yılları arasında toplam 4 Milyon hektar alanda toplulaştırma yapılmıştır. Arazi toplulaştırma ve planlama çalışmalarında yeni ve daha etkin bir yaklaşımla, her yıl 1 Milyon hektar alanda çalışmalara başlanması ve 2023 yılına kadar 14 Milyon hektar alanda birinci kuşak arazi toplulaştırmasının tamamlanması ve ortalama parsel büyüklüğünün artırılması hedeflenmektedir.

Bakanlığımız bünyesinde çiftçilerin örgütlenmesi, güçlü ve kurumsal bir yapıya kavuşması için kooperatifçilik ve üretici birlikleri çalışmaları teşvik edilerek üretim ve pazarlama aşamasında çiftçilerin daha organize olması sağlanmaktadır.

Bu kapsamda üreticiler tarımsal alanda üretim, yetiştiricilik, pazarlama ve politika oluşturmaya yönelik ihtiyaçlarını karşılanmasına gönüllülük esasına dayalı olarak, 1163 sayılı Kanun kapsamında kooperatif, kredi ihtiyaçlarını karşılanması amacıyla 1581 sayılı Kanuna göre kurulan Tarım Kredi Kooperatifleri, tarımsal üretimin planlanması, pazara geçerli standartlarda ürün sevk etmek ve pazarlama gücünü artırıcı tedbirler almak üzere 5200 sayılı Kanunla ürün veya ürün grubunda kurulan üretici birlikleri ve 5996 sayılı Kanuna dayalı olarak "İslah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğe göre kurulan ıslah amaçlı hayvan yetiştirici birliklerine üye/ortak olmaktadır.

Bakanlığımızca son 11 yılda kooperatiflere önemli oranda kredi desteği sağlanmıştır. 1990-2002 döneminde 681 tarımsal kooperatife 99 Milyon TL kredi desteği sağlanmış iken, 2003-2013 döneminde 1.857 tarımsal kooperatife 2,2 Milyar TL kredi desteği sağlanmıştır.

Ayrıca, çiftçilerin meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, çiftçilik mesleğinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak, meslek disiplin ve ahlakını kollayıp gözetmek, çiftçilikle iştigal edenlerin mesleki hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kurulan ziraat odalarına üye olmaktadır.

SORU 5) Tarımsal toprak ve su kaynaklarının havza temelli yönetilmesi için ne gibi bir plan oluşturulmaktadır?

CEVAP 5) Bakanlığımızca ilk kez yapılan bir çalışma ile iklim, toprak, topografya, arazi sınıfları ve kullanım şekillerine dayalı yaklaşık 528 Milyon veri değerlendirilerek Türkiye’de 30 adet tarım havzası belirlenmiştir. “*Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli*” ile üretim deseninin belirlenmesi, arz fazlası olan ürünlerin yerine yeni ürünlerin teşvik edilmesi, sanayinin ham madde ihtiyacının sağlanması amaçlanmıştır. Bu çalışma sonucunda 2010 yılından itibaren prim destekleri havza bazında yapılmaya başlamıştır. Bakanlığımızca bu çalışmanın geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Bakanlığımıza bağlı Araştırma Enstitülerimizce toprak ve su kaynaklarının korunması, verimliliğin artırılması, etkin sulama yöntemlerinin yaygınlaştırılması vb. konularda araştırma çalışmaları yürütülmekte ve elde edilen sonuçlara göre uygulamaya aktarılmaktadır.

Bu kapsamda, Entegre havza yönetimi için “*Hidrolojik Havza Modeli*” geliştirilmiştir. Su kaynaklarının korunumunda entegre havza yönetimi anlayışı içinde uzun vadeli planlanması için su toplama havzalarının su verimlerinin ve havza su bütçesinin ortaya konmasına yönelik

Bakanlığımız Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüleri tarafından “*Hidrolojik Modelleme*” yapılmıştır. Bu çerçevede bir havzanın sel, kuraklık, iklim değişikliği gibi değişik koşullardaki davranışının ortaya konulması sağlanabilmektedir. Yapılan bu çalışma uzun vadeli bir planlamaya esas teşkil edecek olup, modelin sonuçları ilgili tüm kuruluşlara aktarılmıştır.

Diğer taraftan, bilişim teknolojileri ile uzaktan algılama teknikleri kullanarak bitki su tüketiminin, toprak neminin ve tuzluluğun geniş alanlarda izlenmesi sağlanabilmekte, elde edilen verilere göre gerektiğinde ideal bitki gelişimi için ortam üzerinde değişiklikler yapılabilmektedir.

Bitki su tüketimine ilişkin enstitülerimizde uzun yıllardan beri araştırmalar yapılmış ve birçok bitki için su-verim ilişkilerine dayalı “*Bitki-Su Tüketim Rehberi*” ve Sulama Havzaları için uygulamaya yönelik “*Sulama Rehberi*” çıkartılmıştır. Söz konusu “Bitki Su Tüketim Rehberinin” değişen iklimsel ve çevresel faktörlere göre güncellenmektedir.

SORU 6) Kuraklık konusunda Ar-Ge çalışmalarının sayısının artırılması adına bir teşvik yapılması düşünülmekte midir?

CEVAP 6) Kuraklık çalışmalarımıza daha etkili yön verebilmek üzere Bakanlığımıza bağlı Konya Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü bünyesinde faaliyet gösterecek olan “*Kuraklık Test Merkezi*” 2010 yılı Aralık ayında açılmıştır.

Küresel iklim değişiklikleri, doğal kaynakların korunması ve kuraklığa yönelik olarak Bakanlığımıza bağlı araştırma enstitülerinde ulusal ve uluslararası kaynaklı projeler yürütülmektedir.

Bu kapsamda Bakanlığımıza bağlı Araştırma Enstitüleri kurağa dayanıklı çeşitler geliştirmiş ve çiftçilerimizin kullanımına sunmuştur.

Bakanlığımızca, tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu konularda bilgi ve teknolojilerin geliştirilmesi amacıyla; üniversiteler, STK’lar ve özel sektör tarafından hazırlanan Ar-Ge Projelerine 2007 yılından itibaren destek verilmektedir. Ayrıca, özel sektörün araştırma yapmaya teşvik edilmesi ve kaynakların etkin kullanılması amacıyla 2007 yılından itibaren Araştırma Enstitülerimizin alt yapısı özel sektöre açılmış ve tarımsal araştırmalarda Kamu-Özel Sektör işbirliği sağlanmıştır.

SORU 7) Tarımsal Kuraklık Yönetimi Koordinasyon Kurulu düzenli toplanmakta mıdır? Toplanmıyor ise toplanması düşünülmekte midir?

CEVAP 7) Bakanlık merkezinde Tarımsal Kuraklık Yönetimi Koordinasyon Kurulu kurulmuş ve bu kurula bağlı olarak çalışan “*İzleme Erken Uyarı ve Tahmin Komitesi*” ve “*Risk Değerlendirme Komitesi*” oluşturulmuştur.

Bu çerçevede ilgili bakanlıklar, üniversiteler, valilikler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile 2013-2017 dönemini kapsayan 5 yıllık “*Türkiye Tarımsal Kuraklıkla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı*” hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

Ayrıca oluşturulan bu komiteler her ay düzenli olarak toplanarak rapor hazırlamaktadır.